

ΔΥΟ ΗΡΩΕΣ

(ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟ)

(Πρόλογος)

31 τοῦ Αὐγούστου, μιά μεγάλη ἐπέτειος: «Ἡ Μάχη τοῦ Νοσοκομείου», ὅπως τὴν χαρακτηρίζει ἡ λαϊκὴ μας παράδοση. Καὶ εἶναι ἡ «Μάχη τοῦ Νοσοκομείου» ἕνα φωτεινὸ σημεῖο τοῦ τετράχρονου Ἀπελευθερωτικοῦ μας Ἀγώνα. Ὅχι γιατί δυὸ παλληκάρια μας θυσιαστήκανε, ὁ Κυριάκος καὶ Ἰωνᾶς ἀπὸ τὸ Γέρι. Ἀλλὰ γιατί ἡ μάχη αὐτὴ ἔδειχνε ταυτοχρόνως τὸ ὕψηλό νόημα τοῦ αγώνα μας. Τέσσερα παλληκάρια τῶν μαχιμῶν δυνάμεων μας ὁ Σαμφῶν, ὁ Σπῦρος, ὁ Κυριάκος καὶ ὁ Ἰωνᾶς πηγαίνανε νὰ ἐλευθερώσουν σύμφωνα μὲ σχέδιο, ἕνα βασικὸ στέλεχος τῆς ὀργάνωσης, τὸν Γιωρκάτζη. Ὑπῆρχε δηλαδὴ σχέδιο δράσης, ὑπῆρχε τόλμη καὶ αὐτοθυσία, ὑπῆρχε καὶ ἡ μεγάλη ἀγάπη πρὸς τὸν συναγωνιστὴ.

Ἡ Μάχη ἐκείνη ἐπῆρε τὰ παλληκάρια μας, τὸν Κυριάκο καὶ τὸν Ἰωνᾶ. Ἦταν βαρεῖα ἡ ἀπώλειά μας, γιατί οἱ μάχιμες δυνάμεις, οἱ διαλεκτές, δὲν ἦταν πολλές. Ἀλλὰ τὸ ἠθικὸ κέρδος ἦταν πολὺ μεγάλο. Εἶχαμε δεῖξει στὰ ἐκπληκτα μάτια ὄλων, καὶ στὸν ἑαυτὸ μας ἀκόμα, πόσο στενὸς σύνδεσμος ὑπῆρχε ἀνάμεσὸ μας· πῶς ὁ αγώνας μας ἦταν αγώνας τιμῆς καὶ ἤθους· καὶ πῶς ὑπῆρχε ὀλοκληρὸς μηχανισμὸς δράσης, πράγμα πρὸ ἰδιαιτέρως θ' ἀνησυχούσε τοὺς ἀντιπάλους.

Τὰ παλληκάρια πέσανε στὴ γῆ νεκρά. Μὰ ἡ ψυχὴ τους κ' ἡ δόξα τους ἀθάνατες φτερουγίζουν μὲς τὸν οὐρανὸ καὶ μὲς στὴ μνήμη μας. Ἡ Ἐθνικὴ μας μνήμη εἶναι ὁ καθρέφτης τῆς ἀξίας μας. Ὅσο θυμόμαστε τοὺς ἡρωϊκοὺς νεκρούς μας τόσο καὶ τὸ φρόνημά μας εἶναι ὕψηλό καὶ δὲν παύουμε τίς ἀπαιτήσεις μας γιὰ ἕνα ὀλοκληρωμένο ἔθνικὸ μέλλον.

Ἡ λογοτεχνία ἔρχεται μὲ τὴ σειρά της νὰ θρέψῃ τὴν Ἐθνικὴ μας μνήμη. Ἡ σκηνὴ ποὺ ἀκολουθεῖ στηρίζεται πάνω στὸ λαϊκὸ θρόλο πῶς τάχα οἱ μανάδες τῶν δυὸ ἡρώων εἶχαν προαίσθημα γιὰ τὸ χαμὸ τῶν παιδιῶν τους. Αὐτὰ ποὺ λέει ἡ διάδοση δραματοποιήσαμε γιὰ νὰ δώσουμε μὲ ἀπολύτως λαϊκὰ στοιχεῖα τὸ ὕψηλό φρόνημα ἐκείνων τῶν ἡμερῶν καὶ τὸ αἰώνιο ὕψηλό φρόνημα τῆς Ἑλληνίδας μητέρας.

ΠΡΟΣΩΠΑ :

ΕΥΑΛΛΟΥ (Μητέρα τοῦ Κυριάκου)

ΕΜΜΟΡΦΟΥ (Μητέρα τοῦ Ἰωνᾶ)

ΚΑΤΙΝΑ (Ἀδερφή τοῦ Κυριάκου)

ΜΙΑ ΚΟΠΕΛΛΑ

ΔΥΟ ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΕΣ

ΚΟΡΗ (Ἀδερφή τοῦ Κυριάκου)

Ἡ σκηνὴ σὲ χωριάτικη δίχωρη κάμαρη.

ΕΥΑΛΛΟΥ: (Βήματα) Κατίνα.

ΚΑΤΙΝΑ: Έρχομαι, μάννα. (λίγη παύση).

ΕΥΑΛΛΟΥ: Κατίνα...

ΚΑΤΙΝΑ: (Μπαίνει) Ναί! μάννα. Μά... γιατί κάνεις έτσι; Τί έχεις σήμερα;

ΕΥΑΛΛΟΥ: Δέ νοιώθω καλά, ή αδερφή σου πού είναι;

ΚΑΤΙΝΑ: Πήγε με τόν Κυριάκο στή Λευκωσία.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ό μικρός;

ΚΑΤΙΝΑ: Ό μικρός! Δέ ξέρω. Στό χωριό. Πού νά πάη ό εύλογημένος; Κλείσανε τό σχολείο του.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Μήτε γράμματα. Μήτε χωράφι.

ΚΑΤΙΝΑ: Καιρός γιά γράμματα, μάννα: Είναι καιρός τώρα γιά τή λευτεριά. Τοῦτοι ὄλοι πού περνοῦν ἀπ' ἐδῶ δέν ἔχουν χωράφια, δουλειά, σπίτια; Τά ξαπολύσανε ὄλα καί γνοιάζονται γιά τή λευτεριά τοῦ τόπου μας.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Άναψε τό καντήλι τῆς Παναγίας.

ΚΑΤΙΝΑ: (Λίγο στενοχωρημένη) Έσθυσε;

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τό ἀναψες σήμερα;

ΚΑΤΙΝΑ: Πρωί-πρωί, προτοῦ φύγη ό Κυριάκος.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Θεέ μου, καλά χαμπάρια... Παναγία μου...

ΚΑΤΙΝΑ: Έσθυσε! Σάν νά μή ἔχη λάδι. Άλλά, ἔβαλα λάδι καί τῶφτια-ξα ὅπως πρέπει.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τοῦτο ἐδῶ με τρώει.

ΚΑΤΙΝΑ: Ποιό μάννα;

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τό προαίσθημα, Κατίνα. Κάτι χτυπᾶ μες τό στήθος μου. Άσυνήθιστο. Ό Θεός κι' ή Παναγία μου νά τά φέρη δεξιά.

ΚΑΤΙΝΑ: Άμην (μικρή παύση) Νά τοῦ βάλω λίγο λάδι ἀκόμα.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Εἶσαι ἔβουαι πῶς ἔβαλες λάδι τό πρωί;

ΚΑΤΙΝΑ: Όπως σέ βλέπω καί με βλέπεις, μάννα.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Μαντάτο ἀπό τήν Παναγία. Ναί, ναί. Έλα ἐδῶ Κατίνα.

ΚΑΤΙΝΑ: Μιά στιγμούλα, μάννα, ν' ἀνάψω τό καντήλι.

Όραία. (πάει κοντά τῆς) Άκούω, μάννα. Πῶς γλώμισσες ἔτσι; Χριστός καί Παναγιά μου.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Έχτες τήν νύχτα τήν εἶδα. Κρατοῦσε ἕνα φῶς, ἕνα μεγάλο κερί καί κατέβηκε ἀπό τό λῶφο, πήρε ψηλά-ψηλά τόν ποταμό, πέρασε ἀντίκρυ ἀπό τήν ἐξοπορτά μας καί τράθηξε κατά τό ξωκλήσι τῆς μες τίς παλλοῦρες.

ΚΑΤΙΝΑ: Ό Παναγία;

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ναί! Όταν τήν ὄρα πού βγήκα νά κατευοδώσω τις δυό κοπέλλες, κείνες πού φέρονε τούς δυό καταζητούμενους ἀπό τή Λευκωσία.

ΚΑΤΙΝΑ; Ναί;

ΕΥΑΛΛΟΥ: Πέρασε ή Παναγία. Μά γύρισε τό πρόσωπό τῆς καί δέ τό εἶδα. Γιατί;

ΚΑΤΙΝΑ: Γιατί, μάννα; Δόξα σοι ό Θεός καθαρό τῶχουμε τό μέτωπο.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Καί καθαρό θά τῶχουμε πάντα. Άλλά... θῆθελε κάτι νά μοῦ κρύψη. Σήμερα λέεις πῶς τέλειωσε πρὶν τήν ὥρα του τό λάδι στό καντήλι τῆς. Στό στήθος μου ἀπάνω εἶναι ἕνα βάρος... Παράξενα πράγματα.

ΚΑΤΙΝΑ: Είναι οἱ ἀγωνίες μάννα. Κουράστηκες πιά. Ό Κυριάκος, καλή του ὄρα...

ΕΥΑΛΛΟΥ: (Πετιέται ἄλλοπαρμένη) Ά! Περνᾶ ό Κυριάκος. Νάτος!

ΚΑΤΙΝΑ: Μάννα!

ΕΥΑΛΛΟΥ: (Μέ ἀγωνία) Νάτο! τό γυιό μου, περνᾶ καί πάει ὄλο ψηλά. Γιέ μου... Κυριάκο μου!

ΚΑΤΙΝΑ: Μάννα...

ΕΥΑΛΛΟΥ: "Έφυγε ο Κυριάκος μου. Ήταν σαν μια σκιά που πέρασε μες τόν αγέρα του σπιτιού. Τό προαίσθημα τής μάνας δέ γελιέται, κόρη μου.

ΚΑΤΙΝΑ: Κουράστηκες, μάνα. Λέω νά ξαπλώσης λίγο. Θάρθη ή αδερφή σέ λίγο. Θά τά ετοιμάσουμε δλα έμεις. "Έχει πη ό Κυριάκος νά μαγειρέψουμε γιά όκτώ. Θά φέρη...

ΕΥΑΛΛΟΥ: Πατριώτες. Καλή τους ώρα. 'Ο Κυριάκος μου ξέρει. 'Ο Θεός νά τόν φωτίζη. Κι' ό Θεός νά τούς σκέιη.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: ('Από μακρυά) Εύαλλού; "Ε αδερφή!

ΕΥΑΛΛΟΥ: 'Η Έμμορφού; "Ελα μέσα, αδερφή.

ΚΑΤΙΝΑ: 'Απ' έδω, θεία. Μά τί έχεις, θεία;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: "Ωρα καλή.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Καλώς τήν αδερφή. Κάθισε Έμμορφού.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Μαύρα φίδια μέ τρώνε.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Γιατί, αδερφή;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Γιά τόν 'Ιωνά.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τόν 'Ιωνά σου; 'Αρρώστησε;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Κάτι κακό θά τοϋ συμβή. "Έχω ένα καρφι έδω στό στήθος. Κι' όλο άκούσ τήν φωνή τοϋ γιουό μου.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ού τό παράκανες.

ΚΑΤΙΝΑ: Οί άγωνίες όλων τών μανάδων.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τοϋτα έχει ή έποχή. 'Από στιγμή σέ στιγμή δλα πρέπει νά τά καρτερούμε. Κατίνα. Κοίταξε, κόρη μου, τó φαί.

ΚΑΤΙΝΑ: Πάω, μάνα, (φεύγει).

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Θά σοϋ ξεμυστηρευτώ κάτι, Εύαλλού, μά πρός Θεοϋ, τσιμουδιά.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Λέγε, αδερφή. Παιδιά είμαστε;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: 'Ο γιός μου ό 'Ιωνάς είναι άνακατεμένος μέσ τήν έπανάσταση. Δέ μου γελά τó μάτι μου.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τό ξέρω.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Τό ξέρεις; Γιατί δέ μοϋ τώλεγες;

ΕΥΑΛΛΟΥ: Γιατί ήμουν βέβαιη πώς τώξερες.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Κι' ό Κυριάκος σου είναι.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Δέν τó ξέρω. Ποϋ τώμαθες; Γιατί δέν μοϋ τώλεγες;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Μά... νόμιζα πώς τώξερες.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τό ξέρω... καλά κι' αυτό είναι λόγος νά πνίγεται;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: "Ακου άκόμα.

ΕΥΑΛΛΟΥ: 'Ακούω.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Κάθε πρωί κατεβαίνει στή Λευκωσία. Τί κάμνει νά νά σέ χαρῶ;

ΕΥΑΛΛΟΥ: Μά... δουλεύει.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Ποϋ; 'Αφοϋ ή δουλειά του είναι στή Λεμεσό;

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τότε; Κάμνει τó χρέος του πρός τόν τόπο μας. Αυτό ήταν ποϋ θά μούλεγες;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: "Ακου άκόμα. Τήν είδα χθές τó βράδυ. Κίνησε από τó λόφο. Πήγαινε ψηλά-ψηλά...

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τήν Παναγία;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Ναι!

ΕΥΑΛΛΟΥ: (μέ άγωνία) Καί πήγαινε πρός τó ξεκλησί της δίχως νά σέ κοιτάξη; "Η σέ κοίταξε;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Γύρισε τó πρόσωπό της από τήν άλλη μεριά. Ποϋ τó ξέρεις;

ΕΥΑΛΛΟΥ: (Τήν άγκαλιάζει καί κλαίει) 'Αδερφή μου...

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Στάσου, Εύαλλού. Γιατί κλαίς; Ξηγήσου νά χαρής. Μοϋ φτάνει ή άγωνία μου.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τήν είδα κι' έγώ καί τó ξηγῶ πώς κακό μαντάτο θάχωμε.

Ἀπόφυγε ἡ Παναγία νὰ μᾶς κοιτάξη. Κάτι πάει νὰ μᾶς κρύψη.
Ξέρεί ἀπὸ πόνο μάνας ἡ Παναγία...

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Μὴν τὸ λές Εὐαλλοῦ. Ἔχω ἓνα καρφί 'στὸ στήθος κι' ἦρθα
κοντά σου νὰ μοῦ δώσης θάρρος. Μὰ ἐσὺ μὲ πατάς μὲς τὸ λαίμω' μὲ
τοῦτες τίς ξήγησές σου.

ΕΥΑΛΛΟΥ: (Λίγο κοφτά) Ἄκουσε, ἀδερφή. Γιατί νὰ κρυβόμαστε ἡ μιὰ
ἀπὸ τὴν ἄλλη; Τὰ παιδιὰ μας δουλεύουν τὴν πατρίδα. Δὲν εἶναι;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Ναί!

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τοῦτα τὰ πράματα ἔχουν καὶ τὸν κίνδυνό τους. Δὲν εἶναι;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Ναί!

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ἐ τότε πρέπει νὰ τὸ χωνέψουμε. Νὰ σταθοῦμε στὰ πόδια μας
λεβέντικα.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Καὶ ἡ Παναγία;

ΕΥΑΛΛΟΥ: Γυῖο ἔχασε καὶ κείνη. Ἐχασε τὸ θάρρος της; Ὅχι!

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Ἀδερφή, νάτος!

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ποιάς;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Ὁ Ἰωνᾶς μου. Νάτος... περνᾶ... περνᾶ. Γυιέ μου... καλέ μου,
ποῦ πᾶς;

ΚΑΤΙΝΑ: (μπαινοντας) Τί συμβαίνει;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Ἐφυγε. Τὴν σκιά του τὴν πήρε ὁ ἄγέρας. Γιατί ἦρθε τὸ
παιδί μου ἐδῶ; Μὲ ἀναζητᾶ.

ΚΑΤΙΝΑ: Ἄ! Ἐσβυσε ἀπλὴν τὸ καντήλι;

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τὸ καντήλι; Χριστέ μου. (Χτυπᾷ ἡ πόρτα) Ἡ πόρτα!

ΚΑΤΙΝΑ: Πᾶω ν' ἀνοίξω.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ἡ δευτέρη φορὰ ποῦ σβύνει.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Δὲν ἔχει λάδι.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Μόλις τὸ γεμισαμε. Μὰ τελειώνει σὲ λίγη ὥρα.

(Ἀνοίγει ἡ πόρτα)

ΚΟΠΕΛΛΑ: (μπαινοντας μὲ τὴν Κατίνα) Ὡρα καλή, καλές μου κυράδες.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Καλῶς τὴνε. Κόπιασε.

ΚΑΤΙΝΑ: Τὴν θεία Ἐμμορφοῦ ζητᾶ.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Τοῦ λόγου μου εἶμαι, κοπέλλα μου.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Κάθισε, κοπέλλα μου. Σ' ἀκοῦμε.

ΚΟΠΕΛΛΑ: Εἶναι ἥρωας ὁ γυιός σου ὁ Ἰωνᾶς.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Καλὸ παιδί εἶναι, μυαλωμένο, φρόνιμο. Ὅχι πῶς εἶναι
παιδί μου... ἀλλὰ τὸ λέει τὸ χωριό.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Νὰ τὸν χαρῆς.

ΚΟΠΕΛΛΑ: Ἐμεῖς οἱ γυναῖκες γενῶμε τ' ἀγόρια γιὰ νὰ κρατήσουν τούτη
τὴ γῆ, νὰ τὴν προστατεύσουν, νὰ τὴν προκόψουν... νὰ τὴν λευτερώσουν.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Βέβαια. Παλληκάρια μυαλωμένα, δουλευτᾶδες, πολεμι-
στές. Ἄ!

ΚΟΠΕΛΛΑ: Πολεμιστὲς κι' ἄς σοῦ ξέφυγε, μάνα τοῦ ἥρωα. Μὰ οἱ πολεμι-
στὲς πολεμᾶνε γιὰ μιὰ ἰδέα.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Γιὰ τὴν λευτεριά.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Καὶ τὴν τιμὴ.

ΚΟΠΕΛΛΑ: Κι' εἶναι ἰάντοτε ἀξιεπαινοὶ εἴτε νικῆσουν εἴτε νικηθοῦν.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Δὲν νικιοῦνται τὰ δικά μας παιδιὰ.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Μὴ θυμῶνεις, ἀδερφή. Ὁ λόγος τὸ φέρνει. Δὲν εἶπε ἡ κοπέλ-
λα πῶς νικηθῆκανε τὰ παιδιὰ μας.

ΚΟΠΕΛΛΑ: Νικῆσανε τὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατο.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Δὲν τὸ κατάλαβα αὐτὸ ποῦ εἶπες. Τὸ θάνατο;

ΚΟΠΕΛΛΑ: Γιατί θποιος πέσει στή μάχη, αὐτός νικᾷ τὸ θάνατο. Τῶν ἀντρωιμένων ὁ θάνατος, θάνατος δὲν λογίζεται.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Κατίνα. "Αναψε τὸ καντήλι. Μὴ μὲ κοιτάζεις ἔτσι στὰ χαμένα.

ΚΑΤΙΝΑ: Καλά, μάνα.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Ποιά μάχη λές, κοπέλλα μου; Μίλησε πιδ καθαρά. Τί μᾶς θέλεις τέλος πάντων;

ΚΟΠΕΛΛΑ: Τή μάχη στὸ Νοσοκομεῖο.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Δὲν ἔχουμε ἰδέα.

ΚΟΠΕΛΛΑ: Δὲν ἦρθε κανένας χᾶτριανός σας;

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τ' ἀπόγευμα ἔρχονται τ' αὐτοκίνητα. Ἐκτός ἀν κλείση ἡ Λευκωσία. Ἐκλείσε;

ΚΟΠΕΛΛΑ: "Οχι! Μήνυμα δὲν εἶχετε;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Ναί...

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τῆς Παναγίας;

ΚΟΠΕΛΛΑ: "Οχι! Τῆς ὀργάνωσης.

ΕΥΑΛΛΟΥ: (ἔντονα) "Ἄκουσε, κοπέλλα μου. Ἐμεῖς εἴμαστε χωριάτισες. Ντόμπρα πράματα λέγε. Τοῦτα ὄλα τὰ μασημένα δὲ φελᾶνε σὲ τίποτα. Μίλησε καθαρά. Ἐχουμε παιδιὰ τοῦ τὸ λέει ἡ ψυχὴ τους. Δὲν γυνήσασ-
με ἄχερα. Λέγε.

ΚΟΠΕΛΛΑ: Ὁ Ἰωνᾶς ἔπεσε στή μάχη δοξάζοντας τὴν πατρίδα του καὶ τὴν
λευτεριά.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Γυιέ μου...

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ἄδερρή...

ΚΟΠΕΛΛΑ: Πολέμησε γεγνωσῖα γιὰ νὰ λευτερώσει ἄλλους πατριώτες, τὸν
Γιωρκάτζη. Χτύπησε τὸν ἐχθρό. Μά ὡς ξεψυχοῦσε ὁ ἐχθρὸς κάρφωσε
μιά σειρά σφαῖρες στὸν ἥρωα Ἰωνᾶ. Αἰωνία του ἡ μνήμη.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τοῦτο εἶναι τὸ γραφτὸ μας, ἀδερφή. Ὁ Θεὸς μᾶς τοὺς ἔδωσε,
ὁ Θεὸς μᾶς τοὺς παίρνει. Μᾶς τοὺς παίρνει γιὰ νὰ δοξάζουμε τὸνομά του.

ΚΟΠΕΛΛΑ: Στὸν Ἰωνᾶ βρήκανε τὴν ταυτότητά του. Στὸν ἄλλον ὄχι. Δὲν
ἔβρουμε ποῖος εἶναι. Πάντως ἀπὸ τὸ Γέρι εἶναι κι' αὐτός.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ὁ γυιός μου; "Ἄ ὄχι! Πῶς εἶναι ὁ ἄλλος; Πές μου σημάδια
του νὰ δῶ. Πές μου... (Μὲ πολλὴ ἀγωνία).

ΚΑΤΙΝΑ: Σιγά, μάνα. Κάθισε.

ΕΥΑΛΛΟΥ: "Ἄσε με ἐσύ. Πές μου, καλὲ κοπέλλα μου.

ΚΟΠΕΛΛΑ: Δὲν ξέρω. Ἐγὼ πήρα ἐντολὴ νάρθῶ στή μάνα τοῦ Ἰωνᾶ. Δὲν
τὴν βρήκα σπiti καὶ μὲ φέθανε ἐδῶ νὰ τῆς πῶ τὸ μήνυμα ἀπὸ τὴν ὀργά-
ωση. Μπορῶ νὰ σᾶς βεβαιώσω πῶς ὁ ἥρωϊκὸς νεκρὸς θά μείνη σὰν
τὸν ἥλιο μὲς στὴν ἱστορία τοῦ τόπου μας. Μπορῶ, κυρά μου, νὰ σοῦ φι-
λήσω τὸ χέρι;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Τὸ χέρι τῆς πατρίδας. (Τῆς φιλᾷ τὸ χέρι) Αἰωνία του ἡ μνήμη.

ΚΟΠΕΛΛΑ: Αἰωνία του.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Αἰωνία τους! Τούς; Ποιούς;

ΚΑΤΙΝΑ: Μάνα, ἡσύχασε.

ΚΟΠΕΛΛΑ: Ὅλων τῶν ἥρωϊκῶν νεκρῶν τῆς γῆς μας. Ἐπρεπε νὰ λευτε-
ρωθῆ ὁ Γιωρκάτζης. Εἶναι προσταγή τοῦ ἀρχηγοῦ νὰ βοηθήσουμε νὰ
δραπετεύσουν ὄλα τὰ στελέχη. Ἐτυχε ἡ μεγάλῃ τύχη στή χωριό σας.
Πῆγε, λοιπὸν, ὁ Σπύρος, ὁ Ἰωνᾶς, ὁ Κυριάκος, κι' ὁ Σαμπῶν.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Τί μὲ νοιάζουν ὄλ' αὐτά. Εἶχε ψηλὰ τὸ μέτωπό του ὁ γυιός μου;

ΚΟΠΕΛΛΑ: Πεντακάθαρο καὶ ἥρωϊκό.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Τότε ὁ Ἰωνᾶς μου δὲν πέθανε.

ΚΟΠΕΛΛΑ: Ἡ πατρίδα...

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: (ἔντονα) Δὲν πέθανε εἶπα. (μικρὴ παύση).

ΚΟΠΕΛΛΑ: Πρέπει νὰ πάω.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ώρα καλή. Γιατί δέν μιλάς άδερφή;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Τό γυιό μου...

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τό γυιό μας... Παναγιά μου, τί βάρος είναι τούτο; Πώς μιλά ή γλωσσοα μου;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Νάμενε νά παντρέψη... νά φιλήση στεφάνι... (κλαίει) Είχε τόσο ώραία όνειρα. Θα σπουδάζε λέει σχέδιο στην 'Αθήνα. Καί θαχτιζε σίτια, γεφύρια, έκκλησιές. Ναι! έκκλησιές! Γυιέ μου (κλαίει).

ΕΥΑΛΛΟΥ: (Πάει κοντά της) 'Ο Θεός έχει τό σχέδιό του, άδερφή. Τό καντήλι... Κατίνα!

ΚΑΤΙΝΑ: Μάνα,, θαρρῶ πέρα στο γεφύρι είναι ή άδερφή.

ΕΥΑΛΛΟΥ: (Μέ άγωνία) Πώς είναι; Μόνη της; 'Ησυχη; Λέγε!

ΚΑΤΙΝΑ: Δέν... δέν...

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τί δέν; Δέν ξεχώρισες;

ΚΑΤΙΝΑ: Δέν ξεχώρισα. "Α! "Εσθυσε τό καντήλι;

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τό καντήλι τώρα κοιτάς; Τρέξε νά δής.

ΚΑΤΙΝΑ: 'Αφού έρχεται, μάνα. Με τόν άδερφό.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τόν Κυριάκό;

ΚΑΤΙΝΑ: "Όχι!

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τρέξε τότε. Φώναξέ τους νά βιάζονται. Κάτι θα ξέρη. Ποϋ είναι ο πατέρας σου;

ΚΑΤΙΝΑ: Στο χωράφι.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: 'Ησάχασε, Εϋαλλοϋ. Αυτή είναι ή μοίρα μας. Δέ μπορούμε νά της άντισταθοϋμε. Τιμητική μοίρα. Μιά μαϋρη κι' άραχλη.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Προφητεύεις;

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: "Όχι! Λέω την πικρή αλήθεια. Τ' άγόρια μας... "Εθγα στην πόρτα, λοιπόν.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Τρέμω για τό μαντάτο.

ΚΑΤΙΝΑ: Κουνήσου. Σε θέλει ή μάνα. Τί; Δέν άκούω. Κουνήσου. Μας τά λές πιό ύστερα. "Ερχεται.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ξεχώρισες τίποτε;

ΚΑΤΙΝΑ: Είναι κι' άλλος κόσμος μαζί.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Κόσμος; (Χτυπήματα πόρτας) 'Η πόρτα! (Μπαίνουν δυό γυναίκες).

Α' ΓΥΝΑΙΚΑ: Ζωή σε λόγου σας.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Για ποιά;

Β' ΓΥΝΑΙΚΑ: Καί για τις δυό. Θέλημα θεοϋ ήταν.

ΚΑΤΙΝΑ: ('Ανήσυχη) Χριστέ μου.

Α' ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ: 'Ο άντρας μου ειπε πως ήταν ήρωική μάχη. Καθάρισαν ένα σωρό 'Εγγλέζους.

Β' ΓΥΝΑΙΚΑ: "Ε, θαχουμε κι' έμεις θύματα. "Ενα-δυό-τρια. Γίνεται χωρίς θύματα; Πώς θα λυτερωθή ο τόπος. Κι' όμως τά... σπλάχνα μας;

Α' ΓΥΝΑΙΚΑ: Τιμήσανε τό Γέρι.

Β' ΓΥΝΑΙΚΑ: Καί την Κύπρο.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ποϋ στάλωσε ή εϋλογημένη;

Α' ΓΥΝΑΙΚΑ: Τίποτε τό σιουδαίο. Μιά περαστική ζάλη. Μικρή είναι.

ΕΥΑΛΛΟΥ: 'Η κόρη μου; Τί γίνεται;

Β' ΓΥΝΑΙΚΑ: Της δώσανε καρέκλα. Δίπλα στο καφενειο.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Κατίνα. Τρέξε στην άδερφή σου.

ΚΑΤΙΝΑ: Ναι! Μάνα. (φεύγει).

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: ('Αρχίζει σιγανό μοιρολόι) Τί νά σοϋ στείλω, γυιόκκα μου, τί νά σοϋ προβοδίσω!

Α' ΓΥΝΑΙΚΑ: Είναι κι' άλλοι πληγωμένοι... Λένε όλο χωριανοί μας. Είπανε πως πιάσανε τόν Σπύρο. 'Ηταν καί ο Σαμψών μαζί με τόν

Γιωρκάτζη.

ΚΑΤΙΝΑ: (ἀπό μακριὰ) Βιάσου, ἀδερφή. Ἡ μάνα σέ ζητᾶ. (Μικρὴ παύση) Ἀλήθεια;

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ἀλήθεια; Τί πάει νὰ πῆ;

ΚΑΤΙΝΑ: (Ἀπό μακριὰ) Ἄ Κυριάκο μου!!

ΕΥΑΛΛΟΥ: Εἶναι ἀλήθεια!

ΚΟΡΗ: Γιὰ τὸν Ἰωνᾶ εἶναι σίγουρα (κλαίει).

ΕΥΑΛΛΟΥ: Χρυσέ μου γυιέ.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Εἶναι ἡ μοῖρα μας, Εὐαλλοῦ.

ΚΟΡΗ: Γιὰ τὸν Ἰωνᾶ εἶναι σίγουρο (κλαίει).

Τὸν Σπῦρο τὸν πιάσανε βαρειά πληγωμένο. (κλαίει) Τὸν Σαμψὼν καὶ τὸν Γιωρκάτζη τοὺς κυνηγᾶνε.

Ἦταν κι' ἓνα ἄλλο παιδί, ποὺ δούλευε ἐκεῖ τὸν φάγανε οἱ σφαῖρες τῶν Ἑγγλέζων. (κλαίει) Κι' ὁ ἄλλος. Ὁ ἄλλος. Ποιὸς ἄλλος ἔμεινε; Ὁ Κυριάκος μας (κλαίει).

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ὁ Κυριάκος μας (κλαίει).

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ὁ Κυριάκος μου!!!

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: Ὁ Κυριάκος μας!

ΚΟΡΗ: Πολέμησε ὦρα πολλή. Ὁ ἄλλος. Ὁ Κυριάκος μας.

ΕΜΜΟΡΦΟΥ: (Μοιρολογοῦν)

Τί νὰ σοῦ στείλω γυιόκκα μου, τί νὰ σοῦ προβοδίσω.

Μῆλο ἂν σοῦ στείλω σέπεται...

ΕΥΑΛΛΟΥ: (Ξαφνικά) Κατίνα. Γρήγορα τὸ φατ. Νὰ τὸ πᾶτε ἄλλοῦ. Ἐκεῖ θὰ φιλοξενήσουν τὰ παλληκάρια. Ἐδῶ μπορεῖ νάρθη στρατός. Γρήγορα νὰ πάρουμε ἄλλοῦ τὰ ὄπλα.

ΚΑΤΙΝΑ: Τὰ πῆρε τὸ βράδυ.

ΕΥΑΛΛΟΥ: Ὁ Κυριάκος; Ναὶ Κυριάκο. Θὰ περιποιηθοῦμε τὰ παλληκάρια.

Ναί, γυιέ μου. Σὰν πρῶτα. Καὶ θὰ τοὺς στρώνω! Ἐδῶ νὰ τρῶνε καὶ νὰ κοιμούνται. Ὡσπου νάρθη πιά ἡ λευτεριά. Ναί! Κυριάκο μου. Νοί! μὲ τὴ λευτεριά θάρθης κι' ἐσοῦ! Ναί! Θάρθης!...

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

Τὸ ἔργο ἀνεθέσασε στὴ σκηνὴ σπουδαστριες τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Κύπρου καὶ μεταδόθηκε ἀπὸ τὸ Ραδιοφωνικὸν Ἰδρυμα Κύπρου τὴν 31.8.1962.

